

A területfejlesztés finanszírozása

9. előadás

Regionális politika

Dr. Rechnitzer János
egyetemi tanár

Dr. Rechnitzer János

A területfejlesztés szereplői és finanszírozása

A területfejlesztés szereplői

Allami szervek
- Országgyűlés
- Kormány
- Minisztériumok
- Dekoncentrált szervek

- Önkormányzatok

A területfejlesztési törvény
által létrehozott szervek
- Területfejlesztési
tanácsok
- Területfejlesztési önkor-
mányzati társulások

Érdekvédelmi és egyéb
testületek
- gazdasági kamarák
- szakszervezetek

Piaci vállalkozói üzleti szféra
- bankok
- fejlesztési társaságok,
ügynökségek
- vállalkozások, befektetők

Nemzetközi résztvevők
- szubregionális szervezetek
- megyék, települések kül-
földi partnerei
- nemzetközi programok,
pályázatok
- külföldi vállalkozók

Hátterítások
- Lakosság

A területfejlesztés finanszírozása

Nemzetközi erőforrások
- beruházások
- hitelek
- segélyek

Nemzeti erőforrások
- költségvetési
- költségvetésen kívüli

Saját erőforrások
- vállalkozások
- önkormányzatok
- lakosság

Forrás: Sarudi, 2003.

Dr. Rechnitzer János

A területfejlesztés közvetlen eszközei I.

- Területfejlesztési célelőirányzat (TFC)
  - kedvezményezett térségek és települések felzárkóztatása
  - visszatérítendő, vissza nem térítendő támogatás, kamattámogatás
  - központi és megyei pályázati rendszer
  - támogatható célok:
    - **központi pályázati rendszerben** (területfejlesztési stratégia megvalósítása, szénbányák felszámolásából adódó gazdasági problémák kezelése, munkahelyteremtő beruházások)
    - **megyei pályázati rendszerben** (munkahelyteremtő és megőrző beruházások, ipari területek, innovációs központok, inkubátorházak építése, térségi fejlesztési és a helyi társadalom szerveződését segítő programok, megyei fejlesztési tanács határozatában foglalt fejlesztések)

Dr. Rechnitzer János

A területfejlesztés közvetlen eszközei II.

- Területi kiegyenlítő támogatások (TEKI)
  - települések közötti fejlettségbeli különbségek mérséklése
  - kedvezményezett térségek helyi önkormányzatai pályázhatnak
  - vissza nem térítendő támogatás
- Céljellegű decentralizált előirányzat (CÉDE)
  - önkormányzatok által üzemeltetett intézmények fejlesztése
  - önkormányzatok pályázhatnak
  - nagy összegű fejlesztések támogatása

Dr. Rechnitzer János

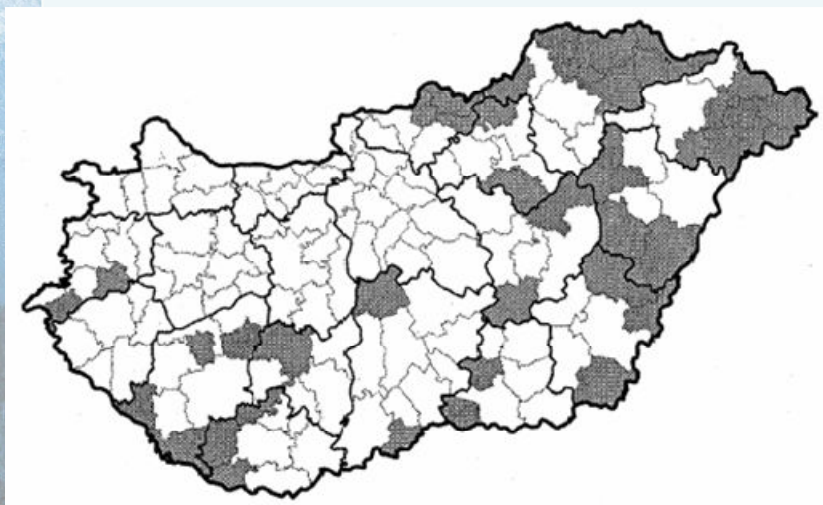
A területfejlesztés közvetlen eszközei III.

- Területi- és település felzárkóztatási célú irányzat (TTF)
  - 94 hátrányos helyzetű kistérség
  - Támogatandó célok:
    - zsáktelepülések elérhetőségének javítása
    - hátrányos helyzetű területek tőkevonzó képességének erősítése
    - hátrányos helyzetű térségek termelő és humán infrastruktúrájának fejlesztése
    - EU Strukturális Alapjai fogadására való felkészülés
  - regionális fejlesztési tanácsok (80%), Nemzeti Területfejlesztési Hivatal (20%)
  - 42 legsúlyosabb helyzetben levő kistérség (893 település, lakosság 13,7 %-a, 1,378 millió fő)
  - többi 52 hátrányos helyzetű kistérség támogatása

Dr. Rechnitzer János

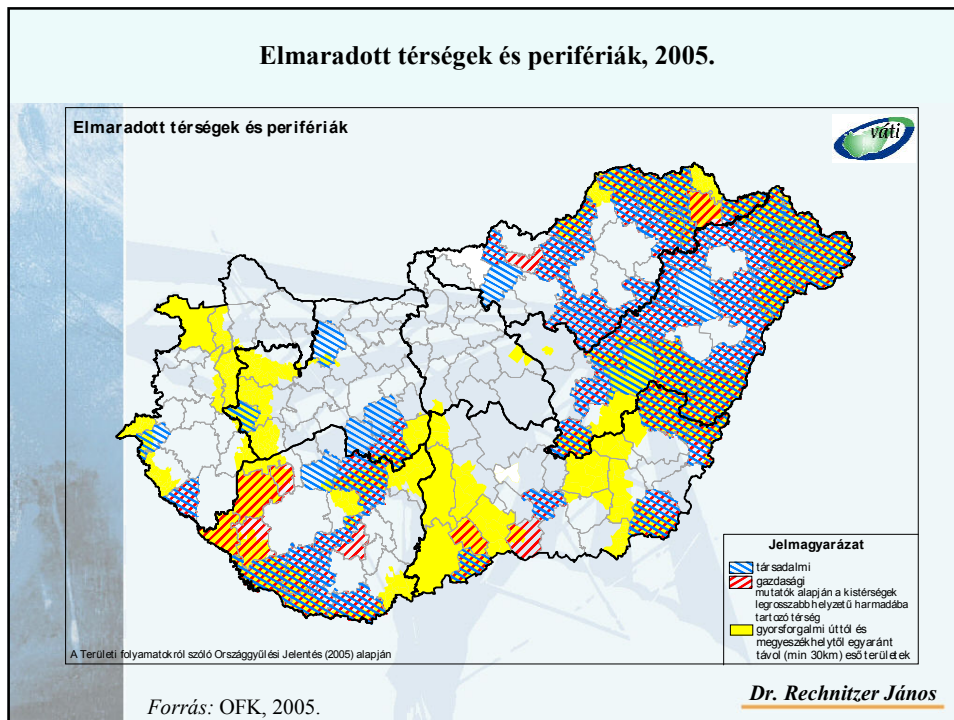
A 42 leghátrányosabb helyzetű kistérség, 2002

Forrás: Sarudi, 2003.

Dr. Rechnitzer János

Elmaradott térségek és perifériák, 2005.

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
JOG- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A területfejlesztés közvetlen eszközei IV.

- Kistérségi Támogatási Alap (KTA)
  - célja: hátrányos helyzetű önkormányzatok forráshiányának mérséklése
  - 2003-tól projektek, megvalósíthatósági tanulmányok, tervek készítése
  - 42 leghátrányosabb helyzetű kistérség projektgeneráló szerepének erősítése
- Vállalkozási övezetek támogatása

Dr. Rechnitzer János

Vállalkozási övezetek

- határozott idejű gazdasági előnyök a térség számára
- létrehozásának kritériumai az EU-ban
  - a területfejlesztés és válságkezelés klasszikus eszközei nem hatnak
  - fejlett, környezetkímélő technológiájú tevékenységek
- legfontosabb kedvezmények
  - társasági adókedvezmények
  - térségi és egyéb adókedvezmények
  - területfejlesztés eszközei (területfejlesztési célleírányzat)

Dr. Rechnitzer János

Vállalkozási övezetek, 2001

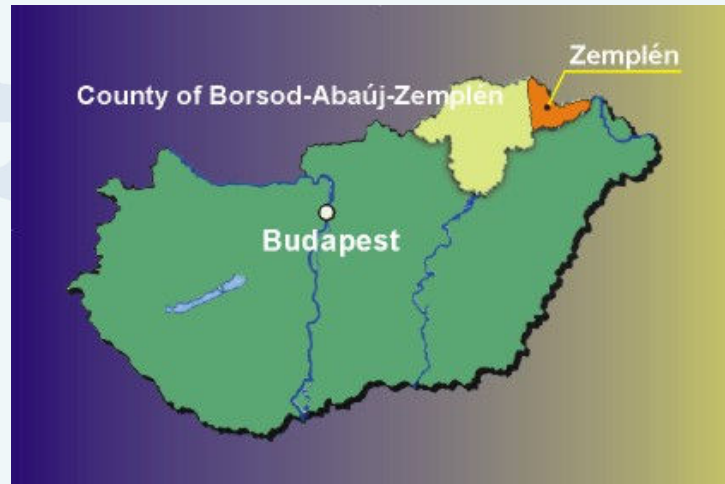
Megnevezés	A megye amelynek területén fekszik	Az övezet			
		településeinek száma	ebből: a városok száma	lakónépessége	területe km ²
Záhony és térsége	Szabolcs-Szatmár-Bereg	50	3	96	955
Ózd-Putnok Észak Hevesi	Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves	62	3	114	1215
Zempléni	Borsod-Abaúj-Zemplén	52	2	72	1189
Barcsi	Somogy	24	1	26	654
Bihari	Hajdú-Bihar	31	3	65	1371
Mohácsi	Baranya és Bács-Kiskun	54	3	102	1357
Salgótarján-Bátonyterenyei	Nógrád	36	2	96	748
Makói	Csongrád	18	1	52	731
Kunmadarasi	Jász-Nagykun-Szolnok	6	3	57	1032
Békés megyei Zalai Regionális-Lenti központú	Békés	22	2	75	1694
Összesen		372	25	785	11444

Forrás: Sarudi, 2003.

Dr. Rechnitzer János

Zempléni vállalkozási övezet

Forrás: www.zrva.hu

Dr. Rechnitzer János

A területfejlesztés közvetett eszközei

- térségi adókedvezmények
- speciális térségi támogatás (ágazati politikák keretében)
- ágazati célelőirányzatok területi preferenciái
- hét hátrányos helyzetű megye többlettámogatása
  - egy főre jutó GDP az országos átlag 70%-a alatti
- többlettámogatások a hátrányos helyzetű kistérségekben

Dr. Rechnitzer János

A leghátrányosabb helyzetű megyék támogatása

*A fejezeti kezelésű előirányzatok költségvetésben előírt arányai
az ország térszerkezetének tükrében*

Megye	Az egyes megyék részesedése				
	a támogatásból	az ország területéből	a mezőgazdasági területből	a népességből	a Budapest nélküli népességből
Borsod-Abaúj-Zemplén	6	9,3	7,1	7,3	9,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	6	6,4	6,7	5,6	6,9
Nógrád	3	2,7	2,1	2,2	2,7
Somogy	3	6,5	5,4	3,3	4,1
Békés	2	6,1	7,6	4,0	4,9
Összesen	20	31,0	28,9	22,4	27,6

Forrás: Sarudi, 2003.

Dr. Rechnitzer János

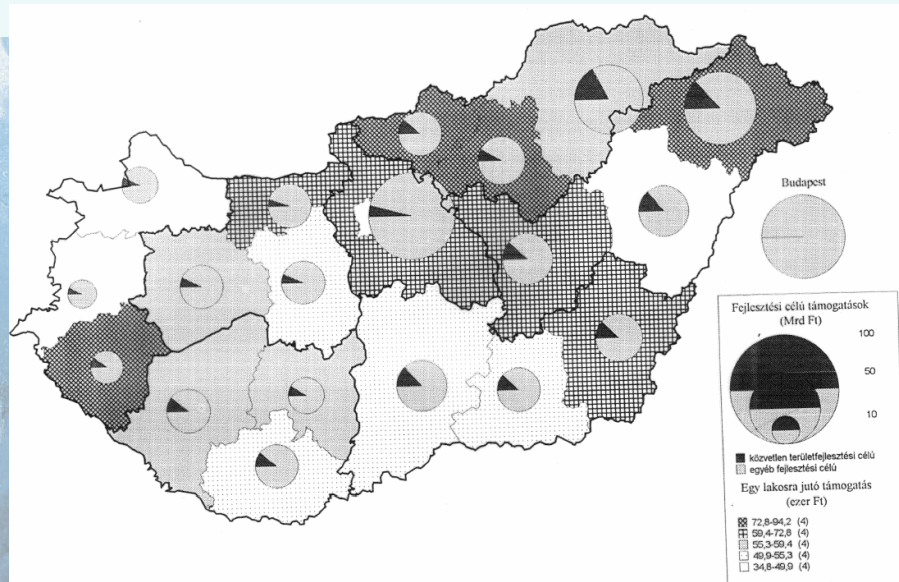

A területfejlesztés egyéb eszközei

- területfejlesztési célú hitelek (EBRD)
- gazdálkodó szervezetek, érdekvédelmi szervezetek és gazdasági kamarák önkéntes hozzájárulásai
- kockázati tőke

Dr. Rechnitzer János

A fejlesztési célú támogatások területi megoszlása (1996-98, 1998. évi áron)

Forrás: MTA RKK NYUTI

Dr. Rechnitzer János

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
JOG- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A területfejlesztési eszközök decentralizálása I.

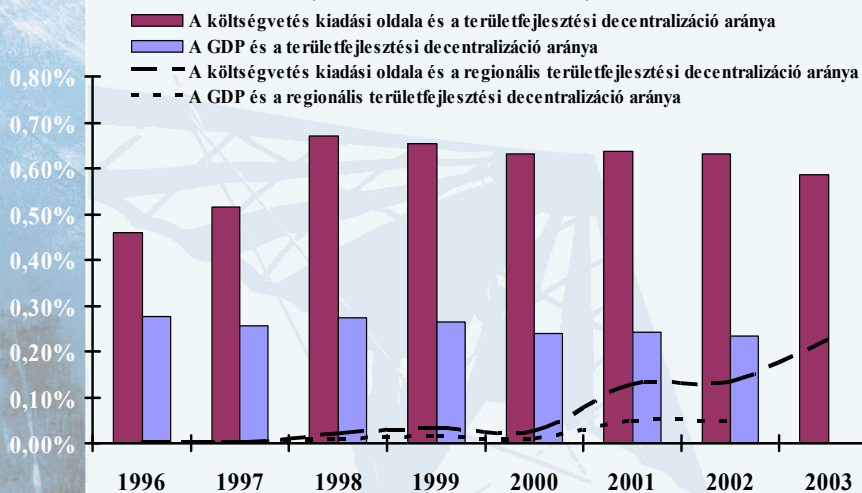
- költségvetési keret évi 200-250 milliárd Ft
- a decentralizáció kiterjed
  - területfejlesztési támogatások
  - területi kiegyenlítési támogatások
  - területi- és településfelzárkóztatási források
  - ágazati célelőirányzatok (kormány saját hatáskörben dönt)

Dr. Rechnitzer János

A decentralizált területfejlesztési források alakulása 1996-2003 (2003. évi áron számolva)

Forrás: KSH, Magyar Közlöny, Költségvetési törvény, Kormányrendeletek

Dr. Rechnitzer János

A területfejlesztési eszközök decentralizálása II. A decentralizáció szabályai

- fejlesztési célok és programok támogatása
  - országos jelentőségű, több régiót érintő → központi keret
  - regionális jelentőségű, több megyét érintő → regionális fejlesztési tanácsok keretei
  - megyei jelentőségű és kistérségi, települési fejlesztési célok → megyei területfejlesztési tanácsok keretei
- a decentralizáció mértéke
  - területfejlesztési célleírányzat 35%-a regionális, 30%-a megyei szintre
  - területi kiegyenlítő támogatások → megyei szintre
  - térségi- és település-felzárkóztatási célleírányzat → regionális szintre

Dr. Rechnitzer János

A területfejlesztési támogatások megyék és régiók közötti elosztásában figyelembe vett tényezők súlyarányai 2001-ben

Tényező	A tényezők súlyarányai		
	a TFC megyék közötti elosztása	a TFC régiók közötti elosztása	a területi kiegyenlítő támogatás
A megye (régió) lakónépessége	20	30	-
A kedvezményezett térségek lakónépessége	50	20	70
A megye (régió) GDP-je	30	50	30

Forrás: Sarudi, 2003.

Dr. Rechnitzer János

A régiók részesedése a Területfejlesztési Alapból/Céllelőirányzatból, 1991-2002 (%)

Régió	1991-1993	1994-1995	1996-1998	1999-2000	2001		2002	
					megyék	megyék + régiók	megyék	megyék + régiók
DDT	2,6	2,5	11,6	12,6	12,5	12,5	12,7	13,0
NYDT	2,5	0,7	7,0	7,6	7,7	7,7	7,5	7,1
KDT	1,3	0,5	9,2	8,9	8,9	8,9	8,9	10,0
DAF	5,4	5,6	19,1	19,9	20,1	20,1	19,8	18,2
ÉAF	53,2	33,4	25,4	24,8	24,6	24,6	25,0	23,9
ÉMO	34,7	60,6	20,9	19,7	19,7	19,7	19,7	19,1
KMO	0,1	0,2	6,8	6,5	6,6	6,6	6,4	8,7
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: Sarudi, 2003.

Dr. Rechnitzer János

A területfejlesztés támogatása Magyarországon, 1996-2000.
(milliárd Ft, 1998. évi áron)

Támogatás	1996	1997	1998	1999	2000	1996-2000 összesen
Területfejlesztési Célelőirányzat (TFC)	7,5	9,1	6,1	11,2	7,6	46,6
Területi kiegyenlítést szolgáló támogatás (TEKI)	8,5	10,4	8,4	11,2	11,3	55,8
Céljellegű decentralizált támogatás (CÉDE)	-	-	3,9	8,6	9,1	21,6
Cél- és címzett támogatás (CCT)	76,7	70,6	90,0	39,6	83,7	360,6
Gazdaságfejlesztési támogatás	5,2	7,1	3,9	13,2	12,4	41,8
Turisztikai célelőirányzat (TFC)	2,0	1,7	1,7	6,9	3,7	15,8
Munkaerő piaci alap (MPA)	25,6	32,3	32,2	25,6	30,6	146,3
Agrár támogatások (AGR)	33,0	35,1	59,0	27,1	35,4	189,6
Környezetvédelmi célú támogatások (KAC)	8,1	19,8	24,2	24,0	31,3	107,4
Útfenntartási és fejlesztési célelőirányzat (UTC)	12,5	24,8	23,6	13,8	13,7	88,5
Vízügyi célelőirányzat (VÍZC)	2,7	3,1	4,4	5,7	5,7	21,5
Összesen	186,8	217,4	260,0	186,9	244,5	1095,5
A 2000. évi GDP százalékában	1,4	1,7	2,0	1,4	1,9	8,4

Forrás: Sarudi, 2003.

Dr. Rechnitzer János

A 2003. évi területfejlesztési támogatások (millió Ft)

Támogatási forrás, Döntéshozó	Területfejlesztési Célelőirányzat		Területi kiegyenlítés	Területi- és település-felzárkóztatási előirányzat		Kistérségi Támogatási Alap	Vállalkozási övezet
	MTT	NTH+RFT		RFT	NTH		
Lebonyolító	MTT	NTH+RFT	MTT	RFT	NTH	NTH	NTH
2003-ban kifizethető keret	2299,5	5301	10573	9600	2400	2000	1000
2004. évi vállalható köt.	1149,85		4229,2	4800	1200	1000	500
2005. évi vállalható köt.	459,9			1920	480	400	200
Támogatási terület	94 kistérség és hátrányos helyzetű települések		94 kistérség és hátrányos helyzetű települések	94 kistérség és hátrányos helyzetű települések	94 kistérség és hátrányos helyzetű települések	42 leghátrányosabb kistérség	11 vállalkozási övezet
Támogatásra jogosult	Önkorm., vállalk., gazdasági társaságok, költségvetési szervek		Önkormányzatok	Önkormányzati társulások, nonprofit szervezetek, költségvetési szervek, vállalkozók, gazdasági szervezetek	Önkormányzatok, vállalk., gazdasági társaságok, költségvetési szervek	Önkorm., önkormányzati társulások, vállalkozók, vállalkozások	Önkorm. vállalk. költségvetési szervek

Forrás: Sarudi, 2003.

Dr. Rechnitzer János

Az új tagállamok részesedése a Strukturális Alapokból, 2004-2006

Új tagállamok, strukturális alapok és eszközök, 2004-2006 ⁽¹⁾ (millió EUR, aktuális árakon)

Tagállam	1. célkitűzés	2. célkitűzés	3. célkitűzés	Interreg	EQUAL	Kohéziós Alap (*)	Összesen	Az 1. és 2. célk. területeinek népessége (millió)	A népesség %-a
Ciprus (**)	0,00	28,02	21,95	4,30	1,81	53,94	113,44	0,212	30,90
Cseh Köztársaság	1 454,27	71,30	58,79	68,68	32,10	936,05	2 621,19	9,460	92,00
Esztország	371,36	0,00	0,00	10,60	4,07	309,03	695,06	1,379	100,00
Magyarország	1 995,72	0,00	0,00	68,68	30,29	1 112,67	3 207,36	10,238	100,00
Lettország	625,57	0,00	0,00	15,26	8,03	515,43	1 164,29	2,391	100,00
Litvánia	895,17	0,00	0,00	22,49	11,87	608,17	1 537,70	3,531	100,00
Málta	63,19	0,00	0,00	2,37	1,24	21,94	88,74	0,387	100,00
Lengyelország	8 275,81	0,00	0,00	221,36	133,93	4 178,60	12 809,70	38,654	100,00
Szlovákia	1 041,04	37,17	44,94	41,47	22,27	570,50	1 757,39	4,957	91,90
Szlovénia	237,51	0,00	0,00	23,65	6,44	188,71	456,31	1,986	100,00
Összesen	14 959,64	136,49	125,68	478,86	252,05	8 495,04	24 451,18	73,195	97,70

Dr. Rechnitzer János

Az Országos Fejlesztési Konceptió céljainak elérését szolgáló források becslt nagyságrendje 2007-2013

	Uniói forrás	Hazai társ-finanszírozás	Vállalkozói önrész	Összesen
Kohéziós politika	6 300 Mrd	2 100 Mrd	2 000 Mrd	10 400 Mrd
Vidékfejlesztési források	750 Mrd	250 Mrd	250 Mrd	1 250 Mrd
VII. K+F Keretprogram + egyéb	750 Mrd	150 Mrd	300 Mrd	1 200 Mrd
Tisztán hazai		2 800 Mrd		2 800 Mrd
Összesen	8 800 Mrd	5 300 Mrd	2 550 Mrd	15 650 Mrd

Forrás: OFK, 2005.

Dr. Rechnitzer János

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
JOG- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Köszönöm a figyelmet!

Dr. Rechnitzer János